

شب‌نورد

۴

■ خواننده:

محمدرضا شجریان

■ آهنگساز:

محمدرضا لطفی

■ شاعر: اصلاان اصلاتیان

در یکی از شب‌های بهمن ۱۳۵۷ و قبل از پیروزی انقلاب، محمدرضا لطفی، با لباس آغشته به خون به خانه بازگشت. همان شب شعر «شب‌نورد» را یافت و سه‌تار را برداشت و در آواز دشتی، موسیقی این تصنیف را ساخت. خوانندگی این اثر را به محمدرضا شجریان پیشنهاد داد و پس از چند روز این تصنیف به صورت مخفیانه در زیرزمین خانه مسکونی محمدرضا لطفی توسط برخی از نوازندگان گروه شیدا ضبط شد.

به لاله‌ی در خون خفته

۵

■ شاعر: جهانبخش پازوکی

■ آهنگساز: مجتبی میرزاده

■ سال انتشار ۱۳۵۷

به لاله‌ی در خون خفته یا به‌پیش، نام یکی از سرودهای انقلابی مشهور است که در سال ۱۳۵۷ و در اوج انقلاب ساخته شد. این سرود پس از پیروزی به مناسبت ۲۲ بهمن و مناسبت‌های انقلابی دیگر از صداوسیما پخش می‌شود. همچنین این سرود به زبان فارسی توسط ارتش کره شمالی در سال ۱۳۶۹ اجرا شده است.

بانگ آزادی

۶

■ خواننده: محمد گلریز

■ آهنگساز: احمدعلی راغب

■ سال انتشار: ۱۳۵۹

سرود بانگ آزادی با مصراع این بانگ آزادی‌ست کز خاوران خیزد آغاز می‌شود و با نغمه‌الله اکبر، خمینی رهبر برای مردم انقلابی ایران آشناست. این سرود را حمید سبزواری شاعر برجسته انقلابی سراییده است. محمد گلریز نیز خواننده این سرود بسیار زیبای انقلابی است. محمد گلریز به جز «بانگ آزادی»، سرودهای زیبای دیگری نیز برای انقلاب اسلامی خوانده که سرود «این پیروزی خجسته باد» معروف‌ترین آن‌هاست. این سرود با مطلع «از صلابت ملت و ارتش و سپاه ما» آغاز می‌شود. «این پیروزی خجسته باد» از سرودهای معروف دانش‌آموزی است.

خمینی (ره) در دنیا شناخته شده نیست، سرود انقلاب هم بدون نام ایشان پایه و اساسی ندارد.

در روزهای انقلاب «حمید شاهنگیان» که کار آهنگ‌سازی این اثر را برعهده دارد، در خارج از کشور به سر می‌برد و در انجمن اسلامی فعالیت می‌کرد. در آن زمان ملیت‌های مختلف هر کدام سرودی مخصوص به خود داشتند و او نیز به فکر ساخت سرودی برای انقلاب ایران

گرفت و «خمینی ای امام» اولین تجربه‌ی او در این زمینه بود تا اینکه بعد از حوادث ۱۷ شهریور سرود «۱۷ شهریور روز ننگ تو، ۱۷ شهریور روز افتخار ما» را ساخت. شعر این سرود را هم خود شاهنگیان سرود و برای آن که آن را به گوش همه‌گان برساند، در ضبط صوت‌های مختلف این

سرود را ضبط و بعد صدای سرود را از تمامی آنان پخش کند، به طوری که انگار یک گروه سرود آن را اجرا می‌کند. یکی دیگر از آثار او «برخیزید» است که درباره‌اش گفته است: «آقای صبحدل یک‌بار در مسجد قبا اعلام کرد که از جوانان هرکسی که دوست دارد سرود بخواند اعلام آمادگی کند و یک‌دفعه جمعیت کثیری آمدند و خیلی هم کار سختی بود، چون آدم‌هایی که اعلام آمادگی می‌کردند درواقع خطرکرده بودند. درنهایت یک گروه ۱۲۰ نفره انتخاب کردیم و سرود «برخیزید» با حضور این گروه ساخته و قرار شد وقتی امام آمد این سرود پخش شود و با ورود امام این سرود در بهشت زهرا اجرا شد.»

استاد سبزواری در آن زمان سرود دیگری نیز خلق کرد؛ یعنی سرود «الله اکبر، خمینی رهبر»، که حمید شاهنگیان اجرای آن را عهده دار شد و ابتدا توسط گروهی از جوانان انقلابی به صورت «گروه کر» خوانده شد، گرچه پس از پیروزی انقلاب، ارکستر بزرگ سمفونیک، با صدای گلریز، آن را ارائه داد.

یکی دیگر از سرودهای ماندگار آن دوران «آمریکا آمریکا ننگ به نیرنگ تو» است که «اسفندیار قره باغی» آن را اجرا کرده و درباره‌اش گفته است: «شبی در منزلی بودیم و مرحوم سید احمد خمینی هم که در آن جمع حضور داشت، به ما گفت چرا علیه آمریکا آهنگی نمی‌سازید؟ همان صحبت یادگار امام (ره)، برای ما انگیزه‌ای شد و همان شب حمید سبزواری تا صبح نشست و شعر «آمریکا آمریکا ننگ به نیرنگ تو» را سرود. روز بعد «احمد علی راغب» آهنگسازی این قطعه را انجام داد و یک روز بعد نیز سید محمد میرزمانی آهنگ را تنظیم کرد و فردای آن روز در رادیو، نوار ترانه «آمریکا آمریکا ننگ به نیرنگ تو» را جمع کردیم. می‌توانم بگویم که این اثر جزو نادرترین آهنگ‌هایی بود که در ۴۸ ساعت آن را تنظیم و ضبط کردیم در حالی که الان اگر بخواهیم یک آهنگ ساده را هم ضبط کنیم یک ماه طول می‌کشد. با این حال، دلیل اثر گذاری این اثر فقط به این علت بوده که سروده و شعر آن، بر مبنای واقعیت محض بوده و هست و اکنون بعد از گذشت چند دهه مردم کشور عزیزمان همچنان این اثر را زمزمه می‌کنند.»

برتری و ویژگی دیگری که سرود «خمینی ای امام» یا دیگر آثار از این دست دارد، مساله زمان تاریخی آن است. این سرود به لحاظ تاریخی در موقعیتی از تاریخ قرار گرفت که بهای فوق العاده زیادی بهش داده شد و تاثیر خیلی زیادی هم گذاشت. سرود خمینی ای امام در فهرست آثار ناملموس ملی ایران به ثبت رسیده است.

ایران می‌آمد، اگر خاطر دوستان باشد، اعلامیه‌ها وقتی می‌آمد مثل شب‌نامه تکثیر می‌شد، بچه‌ها شب‌ها آنها را در خانه‌های اطراف می‌انداختند و سخنرانی‌ها در نوار کاست ضبط می‌شد و کاستش دست به دست می‌چرخید. به هر صورت این اعلامیه‌ها و سخنرانی‌ها که کاست می‌شد یک روی نوار، خالی بود و عزیزی که این نوارها را تکثیر می‌کردند، می‌آمدند و می‌گفتند

یک شعری برای آن روی نوار بگو تا ضبط کنیم که فرمایشات حضرت امام که در یک روی نوار بود پوشش داده شود. من هم یکی دو تا شعر دادم یکی «با یاد عاشورا به پاخیزید»، یکی هم «خمینی ای امام» را سرودم. این شعر را عده‌ای از بچه‌های مطمئن و از فامیل‌های خودشان و دوستان خودشان آورده بودند در خفا روی نوار

ضبط می‌کردند و پخش می‌کردند. این تا موقعی ادامه داشت که تقریباً نزدیک تشریف‌فرمایی امام بود. من احساس کردم اگر امام تشریف بیاورند به اولین جایی که خواهند رفت بهشت‌زهرا است. چون در جریان‌هایی که قبل از انقلاب پیش آمده بود و کشتاری که از مردم کرده بودند، کلی شهید داشتیم، اما سرود امام را که من سرودم و روی نوار ضبط کردم، این نوار در دست مردم بود، در ماشین نوار را می‌گذاشتند و کسانی که سوار ماشین می‌شدند این سرود را می‌شنیدند و به این صورت

تکثیر می‌شد.» او در آن زمان البته تنها سرود «خمینی ای امام» را نسرود؛ بلکه سرودی نیز برای زندانی‌های رژیم پهلوی به‌خصوص آیت‌الله طالقانی خلق کرد که بعدها شعر آن فراموش شد؛ اما آنچه در ارتباط با این میراث معنوی، جالب توجه به نظر می‌رسد ثبت نام ۴۰۰ نفر در سال ۵۷ به منظور تست و تشکیل گروه ۵۰ نفره‌ای برای اجرای این سرود تاریخی بوده است.

سرود «خمینی ای امام» دو ویژگی خیلی خاص دارد که آن را برتر از بسیاری از آثار

دیگر می‌کند. ویژگی اول خود حضرت امام (ره) هستند. به قول خالقان این اثر وقتی شما راجع به انسانی با خصوصیات الهی حضرت امام صحبت می‌کنید خود این یک جذابیت و گیرایی خاص و منحصر به فردی دارد و باعث ماندگاریش می‌شود. کما اینکه سرود «الله اکبر، خمینی رهبر» هم که سال ۵۸ ساخته شد، آنهم به دلایل مشابهی مانند همین سرود «خمینی ای امام» ماندگار شده است. «حمید شاهنگیان» درباره‌ی ماندگاری این اثر می‌گوید: «قبلاً گفته‌ام که «ما رمیت اِذ رمیت ولكن الله رمی». این سرود از کارهای خدایی بود. نمی‌خواهم با این حرف امتیازی برای خودم کسب کنم، هرکسی می‌توانست این کار را انجام بدهد، اینکه کار به دست ما انجام شد کار خدا بود. در واقع می‌توان گفت هر ملتی، میراث ویژه‌ای دارد که ارزش ماندگاری پیدا می‌کند. این سرود، همه صفات امام خمینی (ره) را برمی‌شمارد و به نام زیبای ایشان مزین است. مهم‌تر اینکه در لحظه ورود امام خمینی به ایران خوانده شده است. همچنین، همه اعتبار این سرود به مرحوم حمید سبزواری است. ایشان تیرک خیمه شعر به‌ویژه سرود در ادبیات بود.»

استاد «حمید سبزواری» شعر «خمینی ای امام» را بر اساس اعتقادات‌شان سرود، بی‌آنکه در انتظار مزدی در این خصوص باشد و شاید به همین خاطر است که همان‌طور که انقلاب اسلامی بدون نام امام

این سرود برگرفته از نغمات و موتیف‌هایی ساده است؛ اما با این حال بسیار بر دل نشست و تعداد زیادی از مردم هنوز که هنوز است آن را زمزمه می‌کنند؛ این سرود زمان بازگشت امام از فرانسه به ایران توسط خیل عظیم مشتاقان دیدار امام خمینی خوانده شد و مردم یک‌صدا آن را فریاد زدند